

Toivo Haapakoski

Tehtäviä riitti myös kotirintamalla Koulupojan vaiherikas matka lehmien saattajana Karjalaan

Talvisodan sytyttyä evakuoitiin Impilahden karjaa joitakin satoja lehmiä Piikkiöön. Ne saapuivat joulu-kuun alkupuolella ja sijoitettiin useisiin taloihin; n. 70-80 lehmää sijoitettiin Salvelan kartanon sivutilan Alaskartanon navettaan. Näitä lehmiä hoitamaan tuli impilahtelaisia tyttöjä työnjohtajanaan neiti Julia Itkonen. Hoitoon sijoittamisen, rehuhuollon ja muut käytännön asiat hoiti siirtoväen huollon ja kansanhuollon tehtävät vastuulleen saanut kunnallis- ja huoltolautakunnan esimies, jona silloin oli isäni, mv. Arvid Haapakoski. Syksyllä 1941 oli tätä impilahtelaista karjaa vielä jonkin verran hoidossa piikkiöläisillä maatiloilla. Sotatoimien edistyttyä niin, että Impilahti oli vallattu, saivat eräät Impilahden talolliset oikeuden muuttaa takaisin. Tätä oikeutta he varsin nopeasti halusivat käyttääkin. Silloinen siirtoväen huollon johtaja, mv. Jussi Salminen, sai kehoituksen, että Piikkiössä hoidossa olevia lehmiä olisi nopeasti lähetettävä Impilahteen.

15-vuotiaana matkahoitajaksi

Matkahoitajaksi suostuvaa henkilöä ei tahtonut löytyä ja lopulta isännät päätyivät lähettämään minut, joka silloin oli 15-vuotias Turun Klassillisen lyseon VI luokan oppilas. Sodan vuoksi lukion työskentely ei ollut vielä alkanut; esteenä ei ollut myöskään se, ettenkö olisi ollut karjanhoitoon perehtynyt. Kotona olin joutunut hoitamaan myös lehmiä ja omasin hyvän käsinlypsytaidon.

Matkaan varattiin 2 rautatievaunua. Toiseen sijoitettiin 8 lehmää ja toiseen 5 päivän heinät ja väkirehut, maitoastiat, juottoämpärit ja hoitajapoika varustettiin. Mv. Jussi Salminen hoiti tarvittavat luvat ja matka alkoi marraskuun alkupäivinä. Minulle luvattiin, että vaunut liitettäisiin aina matkustajajuniin. Haapamäelle asti näin tapahtuikin, mutta sen jälkeen alkoivat vaikeudet. Nuoren pojan ankariinkin vaatimuksiin suhtauduttiin asemapäälliköiden taholta nuivasti. Haapamäen jälkeen vaununi liitettiin vain tavarajuniin.

Oheisena Toivo Haapakosken kuvaus vaiherikkaasta karjankuljetusmatkastaan syksyllä 1941. Hän toimi yksinään matkahoitajana siirrettäessä Piikkiössä evakossa olleita lehmiä rautateitse niiden alkuperäisille karjalaitumille Impilahdelle. Toivo Haapakoski on nykyisin maanviljelysneuvos ja Lounais-Suomen Osuusteurastamon toimitusjohtaja.

Rehuvarat hupenivat — maitokauppaa asemilla

Matkanteon hidastuessa alkoivat rehuvarat käydä vähiin. Rahaa minulla oli kyllä hyvinkin, koska sain sitä maidonmyynnillä. Pidempien seisokkien aikana menin aina asemasaleihin ja postikonttoreihin, joissa huutelin maitoa olevan kaupan. Kauppa kävi hyvin; jopa joudui säännöstelemään myyntiäni siten, että annoin vain 2 l per asiakas. Huutokoskella jouduin odottelemaan pari päivää kytkentää Varkauteen menevään junaan ja rehut loppuivat auttamatta. Sain kuitenkin ostettua heinää, jonka epäilen olleen kotoisin armeijan heinävaunuista. Resinalla ne kuitenkin tuotiin vaunujeni luokse.

Kymmenentenä matkapäivänä ehdittiin Joensuuun, jossa jouduin olemaan taas pari päivää. Edessä oli rautatie rikkoontunut; minulle kerrottiin pommitusten sen aiheuttaneen. Rehujen loppuminen oli jälleen edessä ja elämäni ainoan kerran syyllystin varastamiseen. Ratapihalla olleista heinävaunuista varastin useita paaleja illan hämärtyttyä varmistettua-ni päiväsaikaan kulkureittini.

Vettä veturista — taistelua rehusta

Karjan juomaveden saanti oli joskus vaikeata. Yleensä kannoin sen asemien kaivoista. Erään kerran jonkun rautatieläisen rouva esteli veden ottoani peläten noutoastioitteni olevan likaisia. Tarkastuksen jälkeen sain kuitenkin luvan veden ottamiseen. Poikkeuksetta olivat veturinkuljettajat ystävällisiä ja avuliaita. Maitoastioiden pesuun ja myös lehmien juottoon sain vetureista lämmintä vettä aina, kun veturin vain löysin.

Tohmajärvellä oli jälleen odotettava radan korjausta edessäpäin. Asemapäällikkö, jolta halusin soittaa kansanhuoltotoimistoon, oli äreä ja moitti minua voimakkain sanoin aiheuttamastani vaivasta. Paikalle saapunut asemamies kuitenkin ryhtyi puolustamaan minua ja lopulta kansanhuoltotoimisto us-

koi rehujen loppumisen todeksi. Asemamies sai runsaasti maitoa palkkioksi puolustamisestani ja annoinpa vähän asemapäälliköllekin. Kansanhuoltotoimisto toimi varsin nopeasti ja niillä rehuilla tulinkin hyvin toimeen Harluun asti. Lastini purkaminen tapahtui Harlussa.

Riemastuttava vastaanotto

En tiedä, olivatko tuomani lehmät ensimmäiset Impilahdelle sodan aikana tuodut. Vastaanotto oli kuitenkin suuresti kaivattujen vastaanotto; lehmät tunnistettiin ja taputeltiin; taisi pinttyneen likainen hoitajakin saada taputuksia; ainakin Julia Itkoselta, joka jo yli viikon oli kotikylästään tulleen Harlussa ollut vastassa jokaista saapuvaa juna.

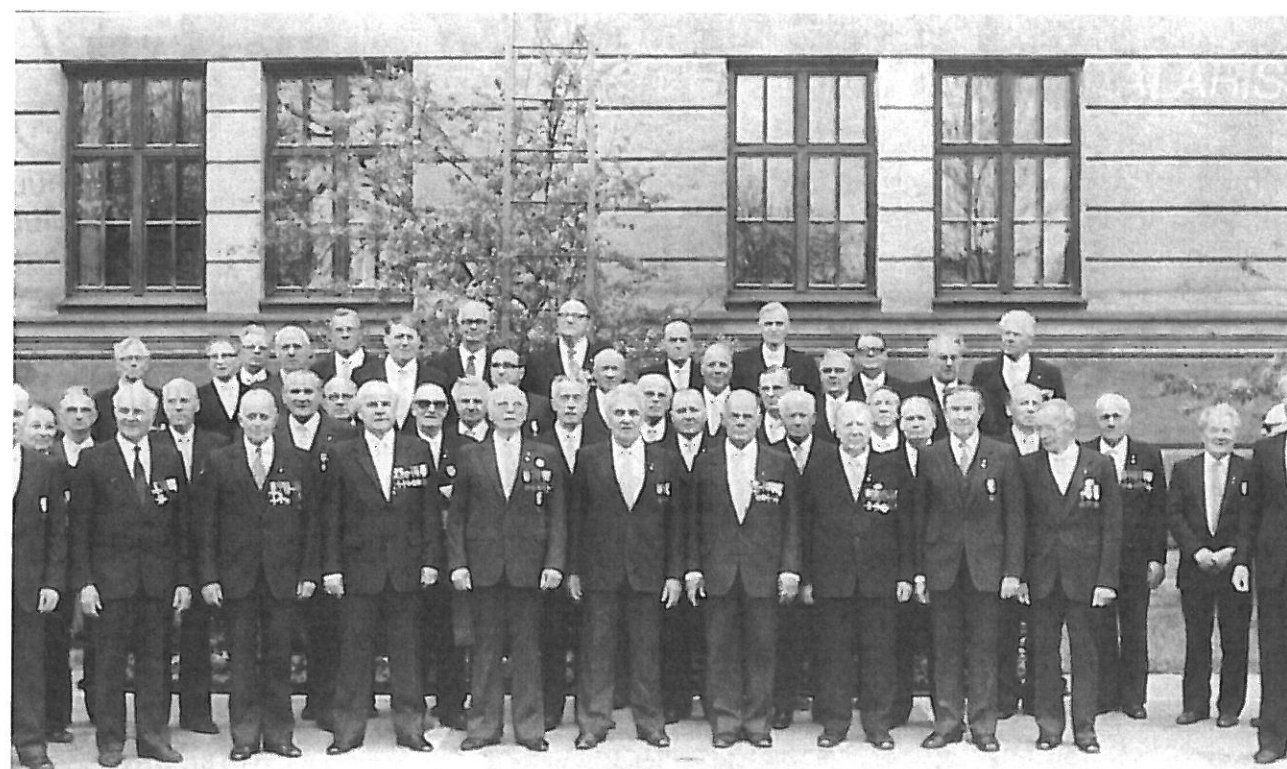
Matkan aikana oli varsin kovia pakkasia. Kylmästä rehuvaunusta muutin lehmien vaunuun ja nukuin lehmien välissä pysyäkseen lämpimänä. Joskus sain luvan oleilla myös konduktöörin vaunussa. Ruokapuoleni muodostui melkein yksinomaan maidosta ja leivästä, jota silloin tällöin onnistuin ostamaan. Matkalukemiseksi varaamani kirjatkin jäivät lukematta; taskulamppuni patterit loppuivat ja vaunun ovea en voinut pitää raollaan kylmyyden vuoksi. Olin matkallani saanut keuhkoputken tulehduksen, joka paheni krooniseksi. Tohtori Saara Nopola hoidossa kuitenkin tervehdyin, mutta ensimmäisessä kutsuntatilaisuudessa 17 vuotta täytettyäni minut lähetettiin kotiin vahvistumaan. Varusmiespalvelukseni suoritin myöhemmin ja olen sotilasarvontani kapteeni.

Maitopula poistui

Impilahdella olopäivistäni muistan sen, että minua käytiin pikkuhmeenä katsomassa; olihan harvinaista, että poika oli karjanhoitoon perehtynyt. Ehkä myös se vaikutti asiaan, että poistin vastaanottajieni maitopulan. Olin nimittäin säästänyt muutama päivän maidot, jota kaikki astiat olivat täynnä Harluun saapuessani. Tätä maitoa annettiin myös sotilaille, joita tapasin usean kerran majoitustalossani.

Kotimatkan tein lomalle tulevien sotilaiden seurassa. Mieleepäni on jäänyt eräs alikersantti, joka rupesi huolehtimaan minusta, etten täpötäysissä vaunuissa olisi joutunut häviölle taistelussa istuinpaikasta. Yhdessä hänen kanssaan kulutimme tienaamiäni maitorahoja asemaravintoloiden tarjoiluun niin, että Piikkiön siirtoväen huolto taisi jäädä vähille osille maitorahoistani.

Toivo Haapakoski
Turku

Turun Sotaveteraanilaulajat on saavuttanut tunnustetun aseman turkulaisten mieskuorojen joukossa. Paitsi Turun Sotaveteraanien omilla tilaisuuksilla, kuoro on esiintynyt monissa muissa eri järjestöjen ja yhteisöjen järjestämissä juhlissa, Turun kaupungin veteraanipäivän juhlissa, maaherran ja sotilasläänin komentajan vastaanotoilla jne. Kuoroa johtaa nykyisin Eero Kyykkä.